

۲۴۷۵۹

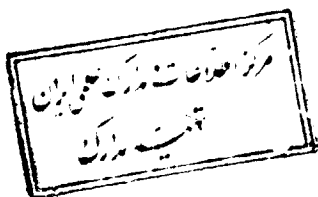
اسکن شد

تاریخ: ۸۰/۱۱/۸

توسط: ()

۲۴۷۵۹

الهیات بالمعنی الاخص در نهج البلاغه

پایان نامه ای جهت تکمیل قسمتی از تکالیف

دوره کارشناسی ارشد فلسفه و حکمت اسلامی

استاد راهنما:

حضرت علامه سید جلال الدین آشتیانی

تهیه کننده:

رضا یوسفی

گروه فلسفه و حکمت دانشکده الهیات و معارف اسلامی (تحصیلات تکمیلی)

دانشگاه فردوسی مشهد

بهار ۱۳۷۵

خلاصه پایان نامه

خلاصه آنچه که این پایان نامه بدنبال آن است بدین قرار است :

در بخش اول آن سعی شده است که گوشه ای از شخصیت والا و بلندمرتبه سرباز گمنام اسلام، مولی الموحدين و نیز کتاب ارجمند و مقدس نهج البلاغه از زبان صاحب نظران مختلف اعم از مسلمان و غیرمسلمان برشته تحریر کشیده شود، هرچند، که شناخت و معرفت شخصیت آن ابرمرد تاریخ به جهت اتصال به عالم قدس الهی غیرممکن و محال می نماید.

در بخش دوم به اثبات صانع مقدس از طرق گوناگون (فطرت، حدوث و خلق عالم، قصد و عنایت، فسخ عزائم و نقض همم) پرداخته شده است.

اگرچه کتاب نهج البلاغه کتاب جامعی است و در راستای موضوع خاصی نیست و همانطور که از عنوان آن پیداست مؤلف و گردآورنده آن سعی نموده که تنها خطب و رسائل و کلمات قصار آن حضرت را که از جنبه ادبی و بلاغی نظری را جلب کرده گرد آورد، لذا مسائل و موضوعات نهج البلاغه متفاوت بوده و مطلب خاصی را دنبال نمی کند. بنابراین در این قسمت برهان هایی را که در رابطه با اثبات باری تعالی بکاررفته، به آن اشاره شده و پیرامون آنها توضیحات مختصر داده شده است.

در بخش سوم به این مطلب اشاره شده که اگرچه بر وجود اقدس خداوند، دلایل مختلف اقامه شده و چنانچه گفته اند الطرق الی الله بعدد انفاس المخلوق اما عقول را بر ذات و کنه او راهی نیست و عقل و فهم بشری عاجز و قاصر از آن است که وجود حضرتش را تحدید نماید و از آنجا که وجود مقدس او از هر جهت وجودی بی حد و بی نهایت و از هر نظر علی الاطلاق است، موجود مفید و محدودی همچون انسان و یا ملائکه مقرب را به ذات او راهی نبوده و هرگز کنه وجود او را درک نخواهند کرد.

در بخش دیگر به توحید و وحدانیت حضرت حق پرداخته و ضمن بیان یکتایی خداوند صفات ثبوتیه و سلبيه ای را که در کتاب نهج البلاغه به آنها اشاره شده و نیز قرآن کریم در مواردی به آنها پرداخته، مورد بحث قرار گرفته است.

ابتدا با بیان این مطلب که صفت غیراز موصوف است به بیان غیرت و دوگانگی آنها اشاره شده و سپس در مورد خداوند بحث شده و با نفی صفات از او به توحید صفاتی خداوند و اینکه ذات او با صفات، عینیت داشته، اشاره شده و در مورد بعضی از صفات خداوند نیز بطور مختصر توضیحاتی داده شده است.

در قسمت نبوات و ولایات، به نبوت عامه و خاصه اشاره شده و ویژگی و اختصاصات نبی و نیز وضع اجتماعی زمان ظهور، ذکر شده و به بیان فلسفه و فایده نبوت پرداخته و اینکه رسالت تنها وظیفه پیامبران است و تنها پیامبران هستند که میتوانند واسطه میان خداوند و انسانها باشند.

در بخش پایانی به اهمیت و ضرورت معاد و بازگشت به آخرت اشاره و آنگاه به خصوصیات بهشت و جهنم پرداخته و مقایسه‌ای اجمالی میان دنیا و آخرت صورت گرفته است و در آخر مراتب و درجات بهشت و رضوان الهی گفته شده و اینکه جایگاه و سرانجام اهل طاعت و معصیت بهشت و جهنم خواهد بود.

بهار ۱۳۷۵

رضا یوسفی

کلیه حقوق برای دانشگاه فردوسی مشهد محفوظ است

الهیات بالمعنی الاخص در نهج البلاغه

استاد راهنما:

حضرت علامه سید جلال الدین آشتیانی

تهیه کننده:

رضا یوسفی

پایان نامه ای جهت تکمیل قسمتی از تکالیف دوره کارشناسی ارشد
رشته فلسفه و حکمت اسلامی ارائه شده به گروه فلسفه و حکمت
دانشکده الهیات و معارف اسلامی (تحصیلات تکمیلی)
دانشگاه فردوسی مشهد

بهار ۱۳۷۵

استاد راهنما: حضرت علامه سید جلال الدین آشتیانی محل امضاء:

استاد مشاور: دکتر محمود فاضل محل امضاء:

تقدیم :

به روح بلند و ملکوتی سرباز گمنام و مظلوم اسلام عزیز
حضرت امام علی بن ابیطالب علیه السلام که با گذشت و
فداکاریهای بیدریغ خود نهال نوپای اسلام را تنومند ساخت.
به امید اینکه این اثر و تحقیق ذخیرهء آخرت نگارنده قرار گیرد.

تقدیر و تشکر:

بدینوسیله از زحمات استاد راهنما و استاد مشاور و نیز همسر
فداکارم که مرا در انجام این تحقیق یاری داده اند تشکر نموده و
مراتب قدردانی خود را از آنان اعلام می‌دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول	
۱	مقدمه
۱	تاریخچه مطالعاتی
۳	بیان مسئله
۴	فرضیات
۴	اهداف مطالعاتی
۵	حدود مطالعاتی
۵	اهمیت مطالعه
فصل دوم	
۷	مقدمه
۷	رشد تحقیق
۷	طرح تحقیق
۸	فن تحقیق
۸	طرح تحلیلی
۸	طرح زمان اجرایی
فصل سوم: داده‌ها	
بخش اول: علی علیه السلام و نهج البلاغه	
۹	محور بودن لفظ جلاله الله در نهج البلاغه
۹	علی (ع) و مباحث الهیات

سخن شخصیتها درباره علی علیه السلام

- ۱۱ ابن ابی الحدید
- ۱۱ ابن سینا
- ۱۱ محمد عبده
- ۱۲ علامه طباطبائی
- ۱۳ شبلی شمل
- ۱۳ جبران خلیل جبران
- ۱۴ میخائیل نعیمه

بخش دوم: براهین و ادله اثبات وجود خداوند

- ۱۶ برهان وجود
- ۱۷ برهان حدوث و خلق
- ۲۰ کیفیت خلقت مورچه
- ۲۱ کیفیت خلقت طاووس
- ۲۲ برهان قصد و عنایت
- ۲۵ برهان فطرت
- ۲۹ سایر طرق خداشناسی (فسخ عزیمت و حل عقود و نقض همم)

بخش سوم: عجز عقول از معرفت حقیقت و کنه وجود حق تعالی

- ۳۴ سخنان علی علیه السلام پیرامون عجز عقول از درک کنه ذات و حقیقت حق تعالی
- ۴۲ عجز فرشتگان از درک کنه و ذات و حقیقت حق تعالی
- ۴۳ عجز از توصیف ملک الموت

بخش چهارم: صفات حق تعالی

- ۴۵ قانون کلی صفت و موصوف
- ۴۸ نامحدود بودن صفات الهی

۵۰	صفات کمال عین ذات هستند
۵۵	مراحل پنجگانه شناخت خدا
۵۹	شرح خطبه اول از دیدگاه الهی قمشهای
۶۲	سخنان ابن ابی الحدید پیرامون خطبه اول
۶۷	صفات باریتعالی ثبوتی و سلبی
۷۰	اولیت و آخریت خداوند
۷۳	ظاهریّت و باطنیّت حضرت حق
۷۵	وحدانیت مطلقه خداوندی
۷۷	علم خداوندی
۸۳	سمیع بودن خداوند
۸۵	بصیر بودن خداوند
۸۷	عظمت و قدرت حق تعالی
۹۲	حی بودن خداوند
۹۴	عدل و نفی ظلم از باریتعالی
۹۶	عدم تحول و دگرگونی در ذات خداوندی
۹۹	رابطه خداوند با موجودات
۱۰۴	تکلم خداوند
۱۰۵	جبروتیت خداوند
۱۰۷	ضدنداشتن خداوند
۱۰۸	ابداء و انشاء کاینات
۱۱۱	اراده حق متعال

بخش پنجم: نبوات و ولایات

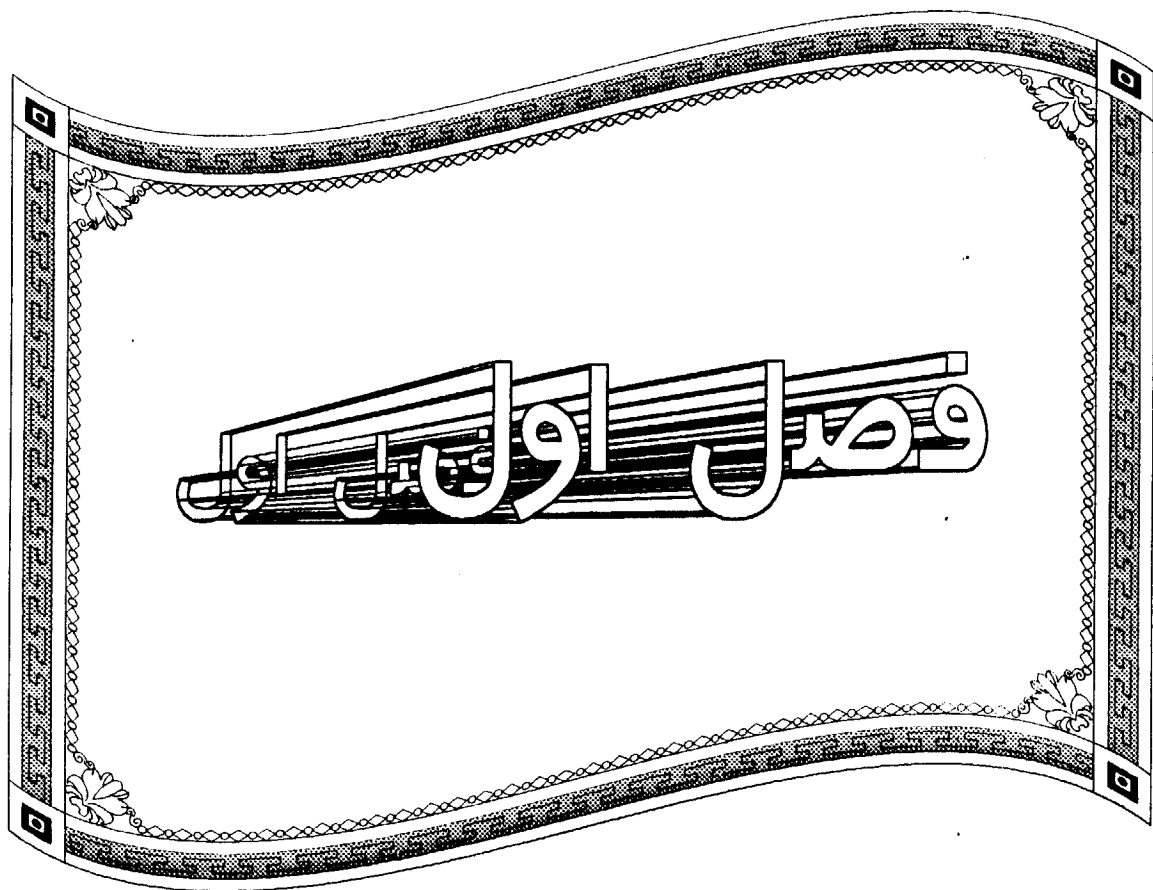
۱۱۳	نبوت عام
۱۱۶	فلسفه و هدف رسالت

۱۱۸	فلسفه و هدف رسالت در قرآن
۱۲۰	خالی نبودن خلق از حجّت و کتاب و راهنما
۱۲۱	عوامل طبیعی وجود انبیاء
۱۲۳	تبلیغ رسالت الهی تنها شایسته پیامبران است
۱۲۶	صفات پیامبر از دیدگاه ملاحظه‌درا
۱۲۸	حجّت درونی و برونی (اتمام حجّت خداوند)
۱۳۰	حکمت بعثت پیامبر اسلام (ص)
۱۳۲	وحدت دین
۱۳۴	مبعث پیامبر (ص)
۱۳۵	جهانی بودن رسالت پیامبر (ص)
۱۳۷	جدّیت پیامبر (ص) در ادای امانت رسالت
۱۳۸	توصیف علی (ع) درباره پیامبر (ص)
۱۴۲	ارتحال پیامبر و جانشینی او
۱۴۲	شایستگی امیرالمؤمنین (ع) برای مردم از دیگران
۱۴۴	فضل اهل بیت
۱۴۷	فضیلت شناخت اهل بیت

بخش ششم: معاد

۱۴۸	اهمیت بحث معاد
۱۴۹	معاد و آخرت
۱۵۱	فوق تصور بودن قیامت
۱۵۲	مرگ: جوانی روبه پیری، گویایی روبه خاموشی و انس جمعی روبه تنهایی
۱۵۴	وضعیت ارواح پس از مرگ
۱۵۵	مقایسه‌ای اجمالی میان دنیا و آخرت

۱۵۷ یاد و ذکر قیامت
۱۵۷ صراط، آغاز ابدیت
۱۵۹ روز قیامت
۱۶۲ معاد جسمانی
۱۶۴ اهل طاعت و اهل معصیت
۱۶۷ درجات بهشت
۱۶۸ فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۷۲ فصل پنجم: استنتاج و توصیه‌ها
۱۷۵ کتابنامه

مقدمه

این تحقیق در نظر دارد مبحث الهیات بالمعنی الاخص یا امور خاصه را از دیدگاه مولی الموحدين حضرت امام علی (علیه السلام) مورد مطالعه قرار دهد. برای این منظور قصد دارد با مراجعه به کتاب مقدس و ارزشمند نهج البلاغه مسائل متنوع آن را از قبیل اثبات صانع از طرق مختلف، عجز و ناتوانی عقول انسانی و نیز فرشتگان از درک ذات باری تعالی، صفات ثبوتیه و سلبيه، نبوت عامه و خاصه، معاد و ویژگیهای قیامت را مورد سنجش قرار داده و مباحث فوق را بصورت یک تحقیق منسجم و منظم ارائه نماید.

تاریخچه مطالعاتی

بدون شک کتاب شریف نهج البلاغه حاوی الفاظ و کلمات اعجاز آمیز و عبارات و مطالب و مضامین بلند و حقایق متعالی در زمینه های مختلف و عمیق ترین مباحث فلسفی، کلامی، علمی و مسائل اجتماعی، سیاسی، حکومتی، اخلاقی و برنامه های متنوع و صلح و در یک کلام دائرة المعارفی از فرهنگ اسلامی است که هریک کتاب و رساله و تحقیق ویژه ای را می طلبد.

اگر چه تا کنون شروح و تفاسیر مختلف و متفاوتی به زبانهای مختلف فارسی، عربی، اردو، فرانسه، انگلیسی و غیره پیرامون خطب و رسائل و کلمات قصار حضرت علی (علیه السلام) نگاشته شده است و مرحوم علامه تهرانی و علامه امینی حدود هشتاد شرح را نام برده و معرفی کرده اند، که هر کدام از آنها از جنبه ای خاص حائز اهمیت است، لکن جادارد که محققان و نویسندگان و دانش پژوهان و دانشجویان جامعه اسلامی ما از نو هریک بقدر وسع و بضاعت علمی و معنوی خویش در این راه گام بردارند. زیرا هر چه نوشته اند و هر چه بنویسند باز هم حق این کتاب را اداء نکرده اند تا چه برسد به منزلت گوینده آن.